

John Shors

Gelukskinderen

Proloog

Andermans dromen

De ziekenhuiskamer zag er net zo miserabel uit als de zieke die er lag. Alles had de kleur van pasgevallen sneeuw, maar toch wekten de muren, het plafond, de vloer en het linnengoed een groezelige indruk – net alsof er al te vaak de smet van ellende en dood af was geboend. Het rook in de kamer niet naar leven, maar naar chemicaliën en naar wegwijnen. Enkele boeketten van wat ooit fiere bloemen waren geweest, stonden te verwelken. Een paar losgeraakte ballonnen hingen doelloos in de bedompte lucht.

Op het enige bed in de kamer lag een man die er ouder uitzag dan zijn eenenzestig jaar. Hij was ooit een forse man geweest, maar nu verried alleen nog zijn lengte het formaat van zijn vroegere schaduw. Er liepen transparante slangen naar zijn neus en naar de aderen op zijn handen. Zijn gezicht had al meer dan een week geen scheermes meer gevoeld. Een peper- en zoutkleurige baard verborg de levertvlekken op zijn gezicht.

Naast zijn bed zat zijn dochter. Ze was lang voor een vrouw, maar had tengere schouders en een slanke taille. Haar ogen waren walnootbruin. Ze had een grote bos krullen van dezelfde kleur. Haar gezicht was even smal als de rest van haar lichaam. Haar vijfendertig levensjaren hadden fijne rimpeltjes gegroefd in haar voorhoofd en haar wangen. Op het eerste gezicht had ze iets onhandigs, maar toen ze vooroverleunde om zijn dekens goed te leggen, waren haar bewegingen sierlijk.

‘Heb je het nog koud?’ vroeg ze, met een blik op de zak met heldere vloeistof aan de ijzeren standaard naast hem. Met haar ogen volgde ze de slang die de zak met zijn lichaam verbond. ‘Zal ik er een deken bij vragen?’ vervolgde ze, en ze wilde maar dat hij niet zo uitgemergeld was en de kanker niet zo vergevorderd.

Hij deed een flauwe poging om zijn hoofd te schudden. Zijn wijsvinger kroop omhoog en haar hand vond de zijne. ‘Weet je nog,’ vroeg

hij zwakjes, ‘waarom ik... waarom we je die naam hebben gegeven?’

Iris kende het verhaal al en knikte. ‘Vertel het nog maar eens.’

‘Ik wilde een herinnering aan het goede in de wereld.’

‘Was ik dat?’

‘Jij bent... het goede in de wereld.’

Ze glimlachte en veegde met haar vrije hand een traan van haar wang. ‘Kan ik iets voor je doen? Wat dan ook?’

Hij sloot zijn ogen en leek in slaap te vallen. Even daarna begon hij te mompelen en te kreunen. Hij bleef praten, al wist ze niet met wie. Ze voelde dat hij van haar weg zweefde, dat hij in een verre wereld terechtkwam. Ze kneep in zijn hand en boog zich nog dichterbij hem toe. Hij deed zijn ogen weer open. Hij keek haar ingespannen aan en herkende haar weer. ‘Het spijt me... ik ben tekortgeschoten. Het spijt me dat ik je niet... heb gegeven wat ik je wilde geven.’

‘Wees nou niet...’

‘Mijn kleine meid. Mijn lieve kleine meid. Ik heb... er zo’n puinhoop van gemaakt.’

Ze bracht zijn hand naar haar lippen en kuste hem. ‘Ik wil niet dat je jezelf iets verwijt. Je hebt je best gedaan. Daar gaat het om.’

‘Ik heb gedacht... dat ik de oorlog achter me kon laten. Goed voor je moeder kon zijn. Voor jou. Ik heb zo geprobeerd... het achter me te laten.’ Zijn ogen glansden vochtig. Zijn lippen trilden.

Ze boog over hem heen en kuste zijn voorhoofd. ‘Ik hou van je.’

Hij kreunde zachtjes. Ze hadden haar gezegd dat de pijnstillers hem voldoende verdoofden, maar toch was ze ongerust.

‘We hebben toch mooie tijden gehad... vind je niet?’ vroeg hij. Zijn stem klonk zo zwak als een zuchtje wind dat door ontbladerde takken ritselde.

‘Nou en of.’

Hij knikte.

Ze beseftte dat hij er behoefte aan had die herinneringen op te halen, dat hij wilde horen wat hij wel goed had gedaan. ‘Ik weet nog dat ik op je schouders zat,’ zei ze, ‘en dat we naar honkbal gingen kijken. Ik luisterde naar het gejoel van het publiek. Ik keek naar dat grote grasveld. Ik was dol op die sport. Je hebt geen idee hoe geweldig dat voor me was. Hoe gelukkig ik me voelde. Ik hoopte altijd dat er geen eind zou komen aan die middagen.’

Een flauwe glimlach, hartverscheurend, lichtte zijn gezicht op. ‘Wat nog meer?’

Ze trok zijn kussen recht en streek zijn haar glad. ‘Ik vond het heerlijk als je me van school kwam halen. Als je me een hand gaf en we naar de ijswinkel gingen. En je leerde me fietsen en een worm aan de haak doen.’ Ze dacht aan een foto van hun tweeën met een mand met gevangen baarzen en weer schoten de tranen haar in de ogen.

‘Niet huilen, lieve Iris.’

‘Ik wil niet dat je gaat. Ik ben er gewoon nog niet klaar voor.’

‘Ik ben zo trots op je. Zo trots dat je je wist te ontworstelen aan... de wereld die ik voor je heb geschapen. Trots op de vrouw die je geworden bent.’

Ze wilde reageren, maar stopte toen ze beseftte dat hij nog iets wilde zeggen.

Hij ademde zwaar. ‘Er zijn twee dingen in mijn leven... waar ik trots op ben. Jou... en mijn centrum in Saigon. Jullie twee zijn zo geweldig.’

Iris streeelde voorzichtig de rug van zijn hand, om de grote blauwe plekken heen die de naalden daar hadden achtergelaten. ‘Ik heb veel nagedacht over je centrum,’ zei ze en ze probeerde haar ongerustheid te verbergen. ‘Ik ga erheen, pap. Ik ga afmaken wat jij bent begonnen. Wat jij bijna hebt afgerond.’

‘Wat?’

‘Ik ga naar Saigon om ervoor te zorgen dat het geopend wordt.’

‘Nee.’

‘Ik weet het zeker.’

‘Maar... je boekbesprekingen dan. En je roman?’

‘Ik kan alles meenemen.’

‘Iris... je mag niet gaan om...’

‘Ik wil erheen. Ik moet erheen.’

‘Waarom?’

‘Omdat ik van je hou. Omdat het jou gelukkig zal maken. En omdat... je pas rust zult vinden als je weet dat je die kinderen hebt kunnen helpen. Die prachtige kinderen over wie je me zo veel hebt verteld.’

Zijn ogen vulden zich met tranen. ‘Kom eens hier,’ fluisterde hij.

Ze leunde tegen hem aan, sloeg haar armen om hem heen en hui-

verde toen ze zijn kus op haar hoofd voelde. 'Ik wil erheen,' fluisterde ze. 'Ik wil al het goede zien wat je hebt gedaan.'

'Weet je het zeker? Het is zo ver van huis. Van je moeder.'

'Ze begrijpt het. Ze vindt dat ik moet gaan.'

'Echt waar?'

'Ja.'

'En jij... wil jij dat wel echt?'

'Ik wil het voor jou. En voor die kinderen.'

Hij ging met zijn tong langs zijn gebarsten lippen en ze gaf hem een ijsklontje in zijn mond. 'Ik hou meer van je... dan van wat ook ter wereld,' zei hij. 'Ik verdien jou niet. Ik heb jou nooit verdiend.'

Haar tranen vielen op zijn borst en ze streefde zijn voorhoofd. 'Blijf alsjeblieft. Ik ben er niet klaar voor. Ik wil nog meer tijd met jou. Ik heb nog meer tijd met jou nodig.'

'Ik ben al heel lang weg. Behalve voor jou. Ik heb geprobeerd... geprobeerd, zo geprobeerd... om je nooit te verlaten.'

'Dat heb je ook niet gedaan,' zei ze en ze probeerde niet toe te geven aan het beven dat haar dreigde te overmeesteren. 'Echt waar. Ik miste je wel... als je wegging. Maar ik wist dat je toch van me hield.'

Hij legde zijn hoofd zo dat zijn gezicht nog vaster tegen haar handpalm drukte. 'Later... als je zelf een kind hebt... zul je haar dan meenemen naar honkbalwedstrijden en haar vertellen over onze middagen daar... en dat haar opa haar zo graag had meegenomen? Ik zou haar hebben meegenomen en dan hadden we diezelfde dingen gedaan. Pinda's eten. Juichen met de menigte.'

'Dat zal ik haar allemaal vertellen. En ik zal haar meenemen. Ik zal haar laten zien waar wij zaten.'

Hij knikte en zocht haar gezicht, verlangend om dat beeld met zich mee te nemen op de lange reis. 'Ik hou van je,' zei hij. 'Ik hou... zo veel van je, Iris. Daar zijn geen woorden voor. En ik zal je weten te vinden in Saigon.'

'Echt waar?'

'Ik zal luisteren naar het lachen van de kinderen. Dat volg ik dan... Dat brengt me bij jou.'

'Beloofd?'

'Beloofd.'

Ze kuste zijn voorhoofd, in het besef dat hij tussen twee werelden

verkeerde en van de ene naar de andere wereld zweefde. Geluidloos huilend klom ze voorzichtig op het bed en ging naast hem liggen om hem te troosten, net zoals hij met haar had gedaan als ze lag te beven na een nachtmerrie.

‘Mijn kleine meid,’ fluisterde hij. ‘Je brengt me... zoveel licht.’

1

Schemering en dageraad

Het flatje dat Iris voor twee jaar had gehuurd leek op het kantoor van een universiteitsprofessor. Op houten tafels en op planken in de woonkamer lagen boeken opgestapeld als haardblokken. Oude, nieuwe, stukgelezen en nog onaangeraakte boeken. Honderden gebonden exemplaren vormden de pijlers van die stapels, waar pockets bovenop balanceerden. Een paar van zulke stapels waren omgevallen en de boeken waren terechtgekomen op de gekste plaatsen.

De rest van haar huis was heel onopvallend. De keuken, badkamer en slaapkamer hadden de behuizing van een monnik kunnen zijn. Er was geen spootje van luxe te bekennen. Niet één familiefoto stond stof te vergaren. Het straatrumoer van Chicago steeg twintig verdiepingen op tot aan haar gesloten ramen. Claxons, sirenes en het geraas van een passerende trein sijpelden door tot in haar kamer, maar ze had al lang geleden geleerd om zich voor dergelijke geluiden af te sluiten.

Normaal gesproken zou Iris haar boeken keurig hebben gerangschikt, maar sinds de dood van haar vader, vijf weken eerder, stond haar hoofd helemaal niet naar zulke klusjes. Ze kon zich niet losmaken van haar herinneringen aan hun tijd samen. Ze bleef maar denken aan hun mooiste gedeelde ogenblikken: hoe ze in een gehuurde kano naar een eiland peddelden waar ze twee nachten bleven kamperen; hoe hij haar leerde een honkbal te werpen en te vangen. De pijnlijke herinneringen probeerde ze zo veel mogelijk te verdringen: de keren dat hij onaangekondigd verdween of zich niet aan zijn belofte hield om bij haar te zijn. Als jong meisje had ze dat afschuwelijk gevonden. Ze had zich er onbemind en ongewenst door gevoeld en vooral verward. Ze kon maar niet begrijpen waarom hij zo nodig weg wilde van zijn gezin. Hoe kon hij nou van haar houden en haar toch zo gemakkelijk in de steek laten? Het verdriet en het onbegrip daarover hadden haar jarenlang gekweld.

Als tiener had ze een hekel aan haar vader gehad. Pas na de middelbare school begon ze te begrijpen waarom hij zo vaak weg was geweest. Hij had nooit met haar over zijn demonen gesproken, maar ze had boeken gelezen over de oorlog en ze beseftte dat zijn aandoeningen niet abnormaal waren. Zijn wonden waren zo diep dat het helende licht ze niet kon bereiken.

Iris wist zelf niet goed waarom ze eigenlijk naar Vietnam ging. Natuurlijk was wat ze gezegd had over naar Saigon gaan, bedoeld geweest om haar vader in de laatste dagen van zijn leven verlichting te brengen, en haar woorden hadden die uitwerking ook gehad. Maar deels voelde ze ook echt de noodzaak om zijn droom voor hem af te maken. De twee laatste jaren had hij haar vaak verteld over die droom en over zijn drang om iets goeds te doen. Ze had ingezien hoe mooi het was wat hij tot stand probeerde te brengen. In die periode was ze meer van hem gaan houden, omdat hij zijn hoop en zijn vrees met haar deelde. En toen hij reizen naar Saigon maakte, was dat met haar goedvinden. Hij kwam terug met foto's en verhalen en ze hadden bij haar thuis pizza gegeten terwijl hij haar vertelde over de kinderen die hij probeerde te redden. Ze had zich niet eerder zo met hem verbonden gevoeld als tijdens die gesprekken, die vaak tot diep in de nacht duurden.

Haar vader was in haar jeugd weliswaar vaak afwezig geweest, maar haar moeder had dapper geprobeerd die leegtes in Iris leven op te vullen. Dankzij de nooit aflatende steun van haar moeder kon Iris zich niet voorstellen hoe het moest zijn om als straatkind helemaal alleen op te groeien, zonder iemand die voor je zorgt. En toen ze haar vaders verhalen hoorde over zulke kinderen, had ze spontaan iets willen doen om ze te helpen. Natuurlijk had ze nooit verwacht dat zij zou proberen af te maken wat hij was begonnen, maar toen zijn dood onafwendbaar bleek, wist ze dat ze die kinderen niet in de steek kon laten. Ze kon ze niet aan hun lot overlaten, niet als ze misschien iets kon doen om hun levens te verbeteren.

Nu, terwijl ze op haar futon lag, probeerde ze haar nervositeit over de belofte aan haar vader de baas te blijven. Rechtop op haar borst stond een stukgelezen exemplaar van *Heart of Darkness*. Dat boek was lange tijd een van haar favorieten geweest en nu haar reis naar Saigon haar dagen beheerste, vond ze Marlows verslag van zijn reis door Congo en door zichzelf toepasselijke lectuur.

Iris liet het boek op haar borst zakken en sloot haar ogen. Achter het enige raam in haar kamer werd het donkerder. De schemering daalde neer over de stad beneden. Hoewel ze alleen maar een kant-en-klare salade had gegeten en haar maag rammelde, was ze toe aan slaap. Ze was de hele middag bezig geweest met inpakken en met mailen naar haar contacten in Saigon over haar komst. Nadat ze de nieuwsberichten had beluisterd was ze gaan douchen. Ze had haar tanden gepoetst, een dunne pyjama aangetrokken en was in bed gekropen.

Ze draaide zich op haar linkerzij en keek naar de urn met de as van haar vader. Een van zijn laatste wensen was geweest om gecremeerd te worden. Ze had die wens gerespecteerd en was in huilen uitgebarsten toen ze de eerste keer de zilveren bus had geopend en had gezien wat er van hem restte. Ze had hem aangeraakt en was verbaasd dat de urn geen as, maar kleine stukjes bot bevatte. Wat had ze graag uit die stukjes op de een of andere manier weer de man gemaakt die ze al die jaren zo nu en dan voorbij had zien komen; de man die van haar gehouden had; de man die af en toe zijn zorgen opzij wist te zetten om zijn dochtertje op de schommel hoog in de lucht te laten zwieren.

Een onverwachte, bescheiden klopp op de deur deed haar hart overslaan. Iris kreeg zelden bezoek en kon niet bedenken wie er langs zou komen zonder eerst op te bellen. Ze stond op, knoopte haar pyjama-jasje hoger dicht en liep naar het halletje. Door het kijkgaatje turend zag ze een vrouw met een bekend gezicht. Iris deed de deur open en boog zich naar haar vroegere buurvrouw. ‘Mevrouw Woods?’

De gezette vrouw in een grijze trui en jeans knikte. ‘Hallo, Iris. Sorry dat ik zomaar binnerval. Mag ik binnenkomen?’

‘O,’ zei Iris. Ze hield de deur open en deed een stap achteruit. ‘Ja, natuurlijk.’

Mevrouw Woods kwam binnen en keek rond. Iris zag dat het gezicht van haar gast een gekwelde uitdrukking had en het leek alsof ze had gehuild. ‘Hier,’ zei Iris en ze tilde een stapel boeken op van een sleetse leren fauteuil. ‘Gaat u zitten.’

‘Dank je.’

‘Kan ik u iets te drinken aanbieden? Ik heb niet veel in huis. Maar ik kan thee zetten.’

‘Doe vooral geen moeite.’ Toen Iris knikte en bleef zwijgen, schoof haar bezoekster heen en weer in haar stoel en maakte eindelijk oog-

contact. ‘Locust Street lijkt al heel lang geleden, hè?’

‘Het is ook heel lang geleden.’

‘Ik hoorde dat ons huis al weer te koop staat. We hadden er nooit moeten weggaan.’

Iris herinnerde zich dat ze aan de overkant van de straat had staan kijken hoe mannen de verhuiswagen volstouwden. ‘Iedereen vond het jammer dat jullie weggingen,’ zei ze, terwijl ze nog een stoel vrij maakte.

Mevrouw Woods leunde voorover. ‘Het spijt me zo van je vader. Ik heb hem niet goed gekend, maar hij moet een goed mens geweest zijn. Met zo’n dochter.’

‘Hij was geweldig.’

‘Hoe is je moeder eronder? Ik heb haar gisteren gebeld en we hebben bijgepraat, maar sommige dingen kun je niet over de telefoon zeggen.’

‘O, het gaat goed met haar. Ze heeft het drukker dan je zou denken; ze reist met vrienden, ze bridget nog altijd.’

‘En jij?’

‘Met mij gaat het goed. Ik mis hem wel.’

Mevrouw Woods monsterde de stapels boeken. ‘We zijn allemaal heel trots op je, weet je dat? Je bent hier beroemd. Tenminste, bij degenen onder ons die boekrecensies lezen.’

Iris veegde een lok van haar lange haar uit haar gezicht. ‘Bedankt, maar ik denk niet dat jullie nog erg talrijk zijn.’

‘Daar zou je van opkijken.’

‘Dat zou dan leuk zijn. Maar met internet en iPods en dat soort dingen heb ik soms het gevoel dat ik alleen maar voor mezelf schrijf.’

‘Geloof me maar, Iris. Wat je schrijft heeft betekenis. Als dat niet zo was zouden de uitgeverij je niet al die boeken sturen.’

Iris glimlachte flauwtjes. Ze vroeg zich af waarom ze zo beleefd zat te converseren met mevrouw Woods, die ze in geen jaren had gezien, maar ze wilde het niet rechtstreeks vragen. ‘Hoe gaat het met Noah?’

De houding van de oudere vrouw veranderde op slag. Haar schouders zakten in, ze perste haar lippen op elkaar en schudde haar hoofd. ‘Het gaat niet goed met hem,’ antwoordde ze en ze schoof haar handen onder haar bovenbenen.

‘Waarom niet?’

‘Wist je dat hij in Irak is geweest?’

‘Nee. Dat heeft niemand me verteld. Is er daar iets met hem gebeurd?’

Mevrouw Woods tuitte haar lippen. Ze sloot even haar ogen. ‘Zijn Humvee reed op een bermbom. En hij... verloor een stuk van zijn been. En de zijkant van zijn voorhoofd... Ze hebben hem echt helemaal aan elkaar moeten naaien, Iris.’

Iris ging naar haar bezoeker toe, knielde en pakte mevrouw Woods' handen vast. ‘Ik weet niet wat ik moet zeggen,’ bekende ze, en haar ogen, die de laatste tijd al heel wat tranen gewend waren, werden weer vochtig. ‘Ik vind het zo erg.’

‘Hij is nu al vijf maanden thuis. Hij is zo depressief. Zo boos. Ik herken hem haast niet meer. Het is vreselijk, gewoon... voor ons allemaal.’

Iris schudde haar hoofd alsof ze wilde ontkennen wat ze net gehoord had. Noah was altijd zo'n opgewekte jongen geweest. Hij was drie jaar jonger dan zij en ze herinnerde zich hoe hij achter haar aan liep naar de lagere school en zijn voeten in haar sporen in de sneeuw zette. Jaren later merkte ze dat hij verliefd op haar was en ze had gedaan alsof ze zijn onhandige avances niet opmerkte. Hij was een stuk kleiner dan zij en de oudere jongens plaagden hem vaak met zijn tot mislukken gedoemde liefde. Maar hun geintjes leken Noah niet te storen.

‘Hij was altijd zo beweeglijk,’ zei Iris zachtjes. ‘Altijd maar rondrennen en altijd maar aan het dribbelen met zijn basketbal. Ik kan me hem niet voorstellen... zonder been.’

Mevrouw Woods droogde haar ogen. ‘Hij heeft natuurlijk een prothese. Maar die doet hem pijn. Hij loopt haast niet. Hij slaapt een gat in de dag. Hij drinkt te veel en te vaak. Hij luistert niet naar mij, maar daarover maak ik hem geen verwijten. Ik weet niet wat ik tegen hem moet zeggen. Hoe kan ik dat weten?’

‘Is hij in behandeling bij een...’

‘Soms ben ik bang dat hij dood wil. Het is zo vreselijk, Iris. Hij lacht niet meer. Hij belt zijn zussen niet.’ Met gesloten ogen schudde mevrouw Woods haar hoofd. Iris gaf haar een papieren zakdoekje, waarin ze haar neus snoot en dat ze vervolgens verfrommelde. ‘Ik ben gewoon ten einde raad. Ik heb alles geprobeerd. En dan bedoel ik echt

alles. Maar hij wil... hij wil helemaal niets meer. Hij is er zo ellendig aan toe. Hij is zo verloren.'

'En als u...'

'Neem jij hem mee? Wil jij hem alsjeblieft meenemen?'

'Meenemen?'

'Ik heb gehoord van je reis. Dat je een maand naar Vietnam gaat om het centrum van je vader te openen. Kan Noah niet mee? Kun jij hem niet meenemen en hem iets goeds te doen geven? Hem weer een doel geven?'

Iris streek haar haar opzij. Ze wilde Noah best helpen, maar ze zag niet voor zich hoe ze naast alle andere beslommingen ook nog op hem zou moeten letten. Hoe kon ze in hemelsnaam haar vaders centrum openen als ze zich ook nog om Noah moest bekommeren? 'Ik weet het niet,' zei ze, en ze draaide aan een ring. 'Ik denk niet dat ik hem kan meenemen. Ik heb al meer op mijn nek dan ik eigenlijk aankan. En hij is hier waarschijnlijk beter af bij u. Hij is toch nergens beter dan bij zijn familie?'

Mevrouw Woods pakte Iris' handen. 'Hij is zo alleen... en hij lijdt zo vreselijk,' zei ze. Haar stem brak en ze was in tranen. 'Met jou zal hij meegaan. Ik weet het zeker. Hij heeft altijd naar je opgekeken. En gisteren, nadat ik met je moeder heb gebeld, heeft hij naar jou gevraagd. En toen ik vertelde waar je mee bezig was, bleef hij doorvragen. Hij leek... geïnteresseerd. Niet zoals de Noah van vroeger, maar... hij zei tenminste meer dan drie woorden.'

'Maar ik denk niet dat...'

'Alsjeblieft, Iris. Laat me niet hoeven toekijken hoe mijn jongen sterft. Doe me dat niet aan. Hij is nu aan het doodgaan en als ik dat moet meemaken, wordt het ook mijn dood.' Mevrouw Woods huiverde en trok Iris nog dichterbij. 'Neem hem mee. Alsjeblieft, alsjeblieft, alsjeblieft. Als het niet gaat, kom ik wel. Dan breng ik hem weer naar huis. Maar probeer het alsjeblieft. Hij is zo'n mooi mens en hem te zien lijden is gewoon... Het is ondraaglijk.'

'En u denkt echt dat hij dat zou willen?'

Mevrouw Woods knikte, haar ogen waren rood van het huilen. 'Een moeder... kent haar kinderen, Iris. En ik ken mijn Noah. Vroeger had hij het altijd over jou. Ik denk dat hij van je hield... op zijn manier.'

'Dat is zo lang geleden.'